

(ММС) при плаванні на внутр. водних шляхах або ж виконують роботи щодо виготовлення, переобладнання чи ремонту ТЗ тощо. Саме цим особам адресовані вимоги Правил дорожнього руху (ПДР), Правил надання послуг із тех. обслуговування і ремонту колісних ТЗ, Правил судноплавства на внутр. водних шляхах України та ін. нормативних актів.

Порушенням вважається повне невиконання вимог чинних нормативів, неналеж. (часткове) їх виконання або вчинення дій, що прямо цими нормативами заборонені. Таке порушення може бути вчинене під час перебування пішоходів, велосипедистів, пасажирів у сфері дорожнього руху, при керуванні судноводіями ММС, при виготовленні, переобладнанні чи ремонті ТЗ та в ін. випадках, пов'язаних з забезпеченням руху та експлуатації ТЗ. Зокрема, пішоходи повинні дотримуватись обмежень щодо руху проїжджою частиною, а саме їм можна рухатись тільки по її краю та назустріч руху ТЗ. Також законодавчо визначеними є правила перетину проїжджої частини пішохідним переходом, перенесення громіздких речей у сфері дорожнього руху, рух у складі окр. груп чи колон, очікування громад. ТЗ тощо.

Правилами регулюється поведінка й пасажирів, які зобов'язані користуватись засобами особистої безпеки при русі у ТЗ (ремені безпеки, шоломи) чи яким забороняється відволікати його водія, самовільно відчиняти двері до зупинки ТЗ чи перешкоджати їх зачиненню, вчинювати ін. дії, що створюють загрозу для життя, здоров'я ін. людей, власності. У разі перевезення у ТЗ певного вантажу може призначатись відп.

ПОРУШЕННЯ ЧИННИХ НА ТРАНСПОРТІ ПРАВИЛ – злочин, передбачений ст. 291 КК. Полягає у П. ч. на т. п., що забезпечують рух, а також правил, норм і стандартів виготовлення, переобладнання, ремонту трансп. засобів (ТЗ), якщо це спричинило загибель людей або ін. тяжкі наслідки. Злочин посягає на безпеку руху та експлуатації ТЗ.

Важливим компонентом забезпечення руху та експлуатації ТЗ є правомірна поведінка як водіїв автомобілів, мотоциклів чи ін. видів мех. ТЗ, так і ін. осіб, що беруть участь у дорожньому русі як велосипедисти, пасажирів, експедитори вантажу, погоничі тварин, а так само керують малими/маломірними суднами

за його збереження особа-експедитор, яка при цьому користується правами та має обов'язки пасажирів.

Вимоги безпеки руху та експлуатації ТЗ сформульовані також для велосипедистів, однак із тими доповненнями та уточненнями, що пов'язані із рухом на велосипедах у межах проїжджої частини дороги. Такі вимоги стосуються тех. стану велосипедів (справність та обладнання засобами світлової сигналізації), руху велосипедистів у складі колон, перевезення пасажирів, буксирування тощо.

Спец. вимоги висуваються й до осіб, які керують гужовим транспортом чи є погоничами тварин у сфері дорожнього руху. Окрім тих вимог, що стосуються водіїв та пішоходів, цим особам для дозволеного руху по дорозі має виповнитися 14 років, а гужовий транспорт (вози, сани) має бути справним та обладнаним засобами світлової сигналізації чи, при перевезенні пасажирів, відповід. сидіннями. Також ці особи несуть повну відповідальність за поведінку підконтрольних їм тварин і не мають права залишати їх без нагляду. За наявної можливості ПДР зобов'язують здійснювати рух гужовим транспортом чи переганяти тварин дорогами місцевого, а не держ. значення.

При перебуванні на водних шляхах безпека руху та експлуатації ММС досягається за умови дотримання його учасниками чинних вимог (напр., дотримання встановленого на воді коридору, швидкості руху). Вирізняють такі типи ММС: вітрильне судно – будь-яке судно, що пересувається за допомогою вітрила; водний мотоцикл (гідроцикл) – судно довжиною менш як 4 м, на якому встановлено двигун внутр. згоряння

з водометним насосом; моторне судно – будь-яке судно (ТЗ) із корпусом довжиною до 6 м, що використовує підвісний(і) двигун(и), незалежно від потужності; прогулянкове судно – судно будь-якого типу, призначене для відпочинку, з корпусом довжиною від 2,5 до 24 м. Керування цими ММС потребує отримання посвідчення судноводія (відповідно до Положення про порядок видачі посвідчення судноводія ММС).

Окр. групою норм визначено порядок виготовлення, переобладнання чи ремонту ТЗ. Виготовленням ТЗ є його створення суб'єктом госп. діяльності за затв. проектом або самостійно фіз. особою, у т. ч. суб'єктом підприємницької діяльності з подальшим отриманням дозволу у відповід. органах управління при МВС України на експлуатацію у встановленому порядку. Незалежно від суб'єкта виготовлення ТЗ має відповідати вимогам безпеки руху та експлуатації відповід. ТЗ (стійкість, керованість, рівень захисту водія та пасажирів при зіткненні, міцність елементів несучої конструкції тощо). Переобладнанням вважається зміна типу або марки (моделі), призначення чи параметрів конструкції ТЗ, що порушують чи можуть порушити відповідність цього ТЗ вимогам нормат. докт-тів щодо безпечності конструкції, напр., зміни повної маси та її розподілу по осях; центру маси; типу двигуна, його маси і потужності; колісної бази чи колісної формули; конструкції систем світлової сигналізації, гальмівного і рульового керування та трансмісії; зовн. поверхні кузова; захисних пристроїв; установки кабіни, кузова чи їхніх деталей; спец. обладнання і номерних агрегатів тощо, не перед-

бачених нормат.-тех. документацією на такий ТЗ (див., напр., Порядок затв. конструкції ТЗ, їх частин та обладнання). Ремонт – це операції з відновлення справності ТЗ, їх складових частин (систем) або відновлення їх ресурсу.

Крим. відповідальність за ст. 291 КК настає лише у тому випадку, якщо П. ч. на т. п. стали причиною заподіяння потерпілому смерті або настання ін. тяжких наслідків – заподіяння хоча б одній особі тяжких чи 2-м або більше особам серед. тяжкості тілесних ушкоджень. Можуть бути й ін. різновиди тяжких наслідків, напр., заподіяння матеріальної шкоди у великому розмірі, за умови, якщо воно було поєднане зі створенням загрози загибелі людей чи заподіяння шкоди їх здоров'ю внаслідок порушення вимог, що забезпечують рух та експлуатацію ТЗ.

Вчиняючи розглядуваний злочин, винна особа передбачає можливість настання суспільно небезпеч. наслідків, але легковажно розраховує на їх відвернення, чи не передбачає можливості настання суспільно небезпеч. наслідків свого діяння, хоча повинна була і могла їх передбачити. Саме порушення вимог безпеки може бути вчиненим як умисно, так і через необережність. Однак ставлення особи до наслідків є визначальним для характеристики вини в цілому і тому П. ч. на т. п. є необереж. злочином.

Притягнутими до відповідальності за ст. 291 КК можуть бути особи, яким виповнилося 16 років.

Карасться цей злочин штрафом від 200 до 500 н. м. д. г. або випр. роботами на строк до 2-х років, або обмеж. волі на строк до 5-ти років, або позбавл. волі на строк до 5-ти років.

Лит.: Касынюк В. И., Корчева З. Г. Вопросы квалификации транспортных преступлений. К., 1988; Коржанський М. Й., Мисливий В. А. Кваліфікація автотранспортних злочинів. К., 1996; Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Дп., 2004.

В. І. Борисов, С. В. Гізімчук.